

**PROGRAM DE CANDIDATURĂ
PENTRU FUNCȚIA DE RECTOR**

„Managementul schimbării pentru o *uni(multi)versitate* de calitate și bun public recunoscut”

ENIKŐ VINCZE

01.02.2012.
Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj
Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár

Prin prezentul program îmi depun candidatura pentru funcția de rector al Universității Babeș-Bolyai.

CUPRINS

PREFAȚĂ: ARGUMENTE PROFESIONALE PENTRU CANDIDATURĂ

I. UNI(MULTI)VERSITATE DE CALITATE ȘI „EFICIENȚA FINANCIARĂ”

Modele de program pentru universitate

Multiversitatea – în fața provocării „Top 500”

Clasificări românești și noul sistem de finanțare universitară

Multiversitari proactivi, dincolo de considerentele financiare

II. MISIUNEA SOCIALĂ A UNIVERSITĂȚII: UNIVERSITATEA CA BUN PUBLIC

Ce este universitatea ca bun public?

Gândire critică și promovarea drepturilor omului

Îmbunătățirea calității vieții

Politică academică explicită, dar nu politică de partid

III. MANAGEMENTUL SCHIMBĂRII PENTRU O GUVERNANȚĂ DEMOCRATICĂ

Aspecte organizatorice

(a) Gestionarea universității în spiritul noii legi a educației

(b) Contractul de management dintre rector și senat

(c) Procesul de elaborare a politicilor UBB

Aspecte principiale

(a) Rectorul - actor executiv care acționează spre binele universității ca întreg

(b) Un nou contract social la Universitatea Babeș-Bolyai

POSTFAȚĂ: ARGUMENTE PERSONAL-PROFESIONALE PENTRU CANDIDATURĂ

Scurtă biografie profesională

Măsuri afirmative pentru egalizarea șanselor

PREFAȚĂ:
ARGUMENTE PROFESIONALE PENTRU CANDIDATURA

Alegerile din cadrul oricărei instituții sunt înainte de toate ocazii favorabile dezbaterilor libere asupra viziunilor și strategiilor privind dezvoltarea acestora. Îmi depun candidatura pentru funcția de rector al Universității Babeș-Bolyai, deoarece consider că pot contribui la acest demers prin (a) articularea unei perspective inovative într-un context global, (b) definirea provocărilor imediate pe plan local și (c) lansarea unor propuneri strategice prin care să le gestionăm.

Dezbaterile la nivel global privind natura și rolul universităților nu se limitează la discuții tehnicizate despre competitivitate, excelență, finanțare publică sau clasificarea instituțiilor învățământului superior, ci analizează aceste aspecte punctuale prin prisma funcției societale mai largi a universității ca instituție de educație și cercetare.¹ Tehnicizarea excesivă ce a marcat contextul național al discuțiilor, justificată frecvent prin dezideratul profitabilității sau cel puțin al sustenabilității financiare, al neutralității și detașării de sfera partidelor politice, a deraiat dezbaterile de la opțiunile valorice fundamentale privind rolul universității într-o Românie

¹ Numărul din septembrie 2009 al revistei *ACADEME: Journal of Leadership and Management in Higher Education* atrage atenția asupra uneia dintre cele mai mari provocări cu care educația universitară de azi are de a face, și anume managementul schimbării. Revista este publicată sub egida *International Association of University Presidents*, misiunea celei din urmă fiind definită în următorii termeni: “pace, bunăstare și securitate prin educație”. Atât tematica amintită a revistei, cât și definirea obiectivului de mai sus ne atrag atenția asupra faptului că – pe de o parte – instituția universității, precum și actorii săi principali sunt produse ale contextelor social-istorice concrete și sunt supuse influențelor acestora, și că – pe de altă parte –, prin ceea ce pot să facă cel mai bine (adică prin producerea și valorificarea cunoașterii), aceștia trebuie să slujească opțiuni valorice fundamentale ale omenirii.

europăeană a secolului XXI. Oricum s-ar numi produsul prin care *homo academicus* se lansează într-o competiție pentru o funcție de conducere (program managerial, filosofie educațională, politică academică, sau ethos instituțional) acesta se poziționează în dezbaterile istorice privind definirea învățământului superior, a naturii și scopurilor sale; prioritățile predării/învățării și cercetării; condițiile necesare asigurării derulării lor adecvate; responsabilitatea instituției și a membrilor săi, și relația lor cu societatea mai largă.² De aceea, în programul meu formulez o strategie de dezvoltare în lumina unui orizont mai larg privind prezentul și viitorul universității publice.

Putem să nu fim întru totul de acord cu ea, dar nefiind acum momentul să o criticăm, sau și mai mult să o sabotăm, cu ocazia acestor alegeri trebuie să regândim guvernanta Universității Babeș-Bolyai (și) pe baza prevederilor noii legi a educației: să fim gata să gestionăm schimbările induse de aceasta și să găsim soluții la situațiile pe care le va genera pe plan local; dar să participăm și la dezbaterile naționale despre metodologiile de aplicare a legii astfel încât principiul “eficienței manageriale și financiare” (Art. 118) să nu devină obstacol în calea împlinirii misiunii universității de “a genera și transfera cunoaștere către societate” (Art. 117). În acest context național al politicilor educaționale, pe baza autonomiei universitare, comunitatea academică a Universității Babeș-Bolyai nu poate să nu ajungă la un consens cu privire la sistemul de “măsurare a eficienței financiare a procesului de educație și cercetare”. Dar, totodată, la fel de important este ca această comunitate să continue să definească produsul său (cunoașterea) altfel decât o marfă a cărei valoare ar fi simplu de calculat în relația dintre costurile investite și ceea ce rezultă din ele. Pe baza acestor considerente am ajuns la concluzia că programul noului rector trebuie să vă propună strategii față de aceste două seturi de probleme (discutate în punctul I și II), în timp ce trebuie să descrie și o concepție despre coordonarea procesului de luarea deciziilor în aceste vremuri ale schimbărilor deloc ușoare (paragraful III).

De aceea, încadrat printr-un set de argumente pentru candidatură (pe de o parte profesionale, pe de altă parte personale), structurez programul meu în jurul a trei mari idei și apeluri:

² Vezi de exemplu în Hanna Holborn Gray, fosta președinte a University of Chicago, Lecture series *On the role of higher education*, Center for Studies of Higher Education de la UC Berkeley, 2010.

- I. Respectând diversitatea profesională existentă la Universitatea Babeş-Bolyai, recunoscută drept “instituție de cercetare avansată și educație”, vă sugerez să o dezvoltăm ca o **multi-versitate de calitate**³ în care, ca un obiectiv transversal, “predarea și cercetarea rămân inseparabile cu scopul de a putea servi societatea ca întreg și de a răspunde nevoilor aflate în schimbare continuă”.⁴
- II. Recunoscând importanța misiunii sociale a universității, vă propun ca – dincolo de exercitarea autonomiei și libertății academice în vederea asigurării calității actului de predare/învățare și de cercetare în disciplinele Dumneavoastră – să acceptați **modelul universității ca bun public**.⁵
- III. Acționând într-un moment marcat de schimbări recurente și substanțiale (economice, sociale, legislative, politice), vă solicit să acceptați un **management al schimbării în care guvernanta democratică este un garant al găsirii echilibrului necesar bunei funcționări a universității**.

³ Termenul de “*multiversity*” a fost consacrat de președintele University of California, Clark Kerr în prelegerile sale din 1963, *The Uses of the University*.

⁴ Conform principiilor *Magna Charta of the European Universities* (Bologna, 1988).

⁵ Idealul unei universități în care oamenii științei citesc și cercetează în liniște, fiind preocupați în mod predominant de măsurarea producției lor științifice și poziționarea în topurile academice, sau în care cadrele didactice și studenții (și personalul administrativ) se coagulează într-o comunitate armonioasă dedicată căutării adevărului absolut (nederanjată de zgomotul vieții publice din jur) nu este realizabil (dar nici dezirabil) într-o lume marcată de mari inegalități sociale și crize economice, dar și de căutarea unor viziuni credibile care să alimenteze acțiuni ce le diminuează și, implicit, urmăresc o schimbare în termenii bunăstării sociale.

I. UNI(MULTI)VERSITATE DE CALITATE ȘI “EFICIENȚA FINANCIARĂ”

Modele de program pentru universitate

După decembrie 1989 Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj a parcurs o perioadă dificilă de renaștere și reorganizare profesională: s-au relansat științele sociale eliminate din câmpul academic ca discipline burgheze de către regimul comunist românesc al deceniului al optelea, și s-au regândit reperele academice ale studiilor umaniste și științelor naturii. Acest proces de transformări a fost început, dar și coordonat o bună vreme de către universitari care au fost parte, desigur de pe poziții diferite, a sistemului (academic și politic) de dinainte de 1990. Cu bună credință consider, că, în mare măsură, toți actorii acestor schimbări au fost motivați de dorința de a reda autoritate științificității, de la care lumea academică (și nu numai) aștepta să înlocuiască tradiția național-comunistă ceaușistă de politicizare a cunoașterii. Din punct de vedere organizațional s-a considerat că departamentalizarea strictă a științelor este garanția dezvoltării acestora; mai mult decât atât, s-a format un consens (la început în mare măsură profesional, dar mai târziu, ca răspuns la economia de piață neoliberală, motivat și de interese financiare) cu privire la nevoia de a constitui, pe linia disciplinelor/ ramurilor științifice tradiționale, facultăți puse în competiție, dar și la iluzia că meritocrația profesională (și “piața”) vor reaseza în mod adecvat ierarhiile academice.

Nu este deloc întâmplător că azi, după 22 de ani de reforme instituționale și de inițiative de relansare profesională atât în termenii predării, cât și ai cercetării, ni se propun programe de conducere academică care promit (într-un limbaj tehnicizat și științific) o universitate humboldtiană de tip antreprenorial, ori (printr-un discurs mai filosofic) o instituție de învățământ superior care dorește să reinstaleze în drepturi spiritul umanist. Ambele tipuri de propuneri fac apel și la “tradiție“, și prin asta, poate, încearcă să facă pe placul tuturor (căci, știm bine, “tradiția” este o construcție care facilitează libertatea de a ne gândi, fiecare dintre noi, la trecutul care legitimează demersurile noastre din prezent); dar apelul la “tradiție” are și potențialul de a re-capacita sentimentele patriotismelor locale în condițiile în care asumarea proiectului internaționalist “Shanghai Top 500” a devenit o normă.

Fiind într-un moment al dezbaterilor despre idealurile, utopiile sau ideile realiste legate de universitatea în care, în continuare, toți dorim să ne continuăm activitatea academică, îmi permit să pun alături de aceste opțiuni un alt model, cel al *multiversității* de calitate care implică o strategie de dezvoltare academico-instituțională bazată pe diversitatea demersurilor profesionale din cadrul ei. În cele ce urmează, într-un prim pas voi semnala câteva provocări financiare la care comunitatea academică care o întruchiează trebuie să răspundă ca actor al schimbării. Apoi, în paragraful II al programului o să prezint viziunea mea despre posibilul obiectiv transversal al acestei multiversități, cel al servirii societății ca întreg, sau, altfel spus, cel al asumării rolului de bun public.

Multiversitatea – în fața provocării „Top 500”

Universitatea Babeș-Bolyai se mândrește cu o paletă largă de oferte de studii, fiind caracterizată de fragmentarea, dar și profesionalizarea disciplinelor tradiționale. Acestea nu întruchiează doar paradigme diferite de cercetare, ci sunt marcate și de opțiunile universitarilor pentru un anumit stadiu al evoluțiilor de la pozitivism la post-modernism. Înlocuirea susținerii caracterului unitar și universal al cunoașterii cu recunoașterea pluralismului adevărurilor parțiale (produse și situate în complexe relaționări sociale) nu are doar premise și consecințe epistemologice, ci este o realitate disciplinară obiectivă care ne face să ne îndoim de dezirabilitatea promovării unui sistem unic de clasificare și de măsurare a performanțelor profesionale în toate domeniile științifice articulate la universitatea noastră.

În loc să motiveze competiția profesională în direcția unor producții de calitate și să ofere șanse egale tuturor disciplinelor de a-și dezvolta valoarea particulară, acest sistem va crea ierarhii inutile în care aroganța (și chiar îmbogățirea) unora se va alimenta (și) din frustrările (și însărăcierea materială) a altora. Și, să nu uităm atenționarea lui David Ward: “o *world class university* pretinde 1,3-2 miliarde USD finanțare pe an, respectiv, a susține o universitate în primele cinci sute din lume presupune cel puțin 300 milioane de Euro buget pe an”.⁶ Ce obiective ne propunem, deci, și la ce ajungem defapt prin urmărirea acestui deziderat?

⁶ Citată de rectorul Andrei Marga acum un an în prelegerea *Calitate și excelență. Strategia Universității Babeș-Bolyai pentru excelență*.

Desigur, este provocator și corect să nu ne limităm ambițiile la granițele “satului nostru”, dar cred că nu este realist să ne așteptăm ca Universitatea Babeș-Bolyai, în contextul unei Români aflate la limita de jos a clasificărilor privind sărăcia populației sale, sau în condițiile în care instituția remunerează lectorii universitari cu circa 400 de euro pe lună în timp ce îi sufocă cu o normă didactică și cu un număr de studenți ce le consumă tot timpul, va putea intra în acest an în clubul râvnit al primilor 500 din lume.

Clasificări românești și noul sistem de finanțare universitară

Propunerea mea este să nu luăm dezideratele și planurile amintite mai sus ca de la sine înțelese, și să ne permitem să purtăm în continuare dezbateri despre obiectivele asumate și căile găsite pentru realizarea lor.

Până una alta, să ne concentrăm atenția și pe clasificările în vigoare în România, și să reprezentăm cât se poate de bine interesele noastre în vederea **îmbunătățirii și punerii în aplicație a noului sistem de distribuție bugetară** (care va completa bugetarea pe cap de student cu cea dependentă de producția cercetării științifice). În acest sens, la nivelul universității trebuie să răspundem pozitiv *Scrisorii deschise* lansate de către profesorul Simion Șimon în ianuarie 2012 *cu privire la măsurile concrete de dezvoltare a cercetării științifice de excelență* în care, în numele Consiliului științific al Institutul de Cercetări Interdisciplinare în Bio-Nano-Științe din UBB cere “eliminarea discriminărilor salariale la care au fost supuse cadrele didactice de la facultățile cu contribuții semnificative la includerea universității printre cele de cercetare avansată și educație, prin adoptarea principiului după care salarizarea nu este dependentă doar de calitatea și cantitatea prestației didactice, ci și de contribuția fiecărui cadru didactic la realizarea valorilor indicatorilor de calitate”.

Mai departe – și pe baza concluziilor ce se vor indica a se trage din raportul vechii conduceri a universității (și) asupra execuției bugetului public al UBB și a bugetelor obținute din alte resurse, precum comisioane deduse din proiectele cu finanțare națională sau internațională, taxe de școlarizare, donații, chirii etc –, de urgență va trebui să impunem **un nou sistem de gestionare a resurselor extrabugetare**. Acesta va trebuie să fie transparent și just, dar va trebui să conțină și un mecanism al redistribuirii financiare. În ceea ce privește gestionarea granturilor

(naționale, europene, etc), ea trebuie să respecte și susțină autonomia echipelor de cercetare și a directorilor de proiecte, astfel încât niciun alt for de conducere să nu poată interveni în organizarea echipei sau utilizarea acestor fonduri.

Și, nu în ultimul rând, va trebuie să decidem împreună și asupra **strategiilor (financiare și organizaționale) prin care vom gestiona consecințele autonomizării departamentelor nou create**. Nu rectorul va veni să impună aceste mecanisme. Dar, în măsura în care eu voi fi aleasa Dumneavoastră pentru această funcție, voi continua să reprezint principiile elaborate în propunerea mea de program, sau idealul completării principiului eficienței economice cu cel al solidarității și coeziunii sociale. Acest deziderat, desigur, va trebui tradus într-o serie de intervenții operaționale la diferite nivele, coordonate cu grijă și pricepere de către conducerea executivă, în strânsă colaborare cu Senatul universitar. Un exemplu în acest sens este crearea unui fond comun (din veniturile extrabugetare ale UBB) care servește politica de redistribuire, precum și a unui mecanism transparent și just al utilizării sale; sau promovarea colaborărilor trans-departamentale și utilizarea eficientă a resurselor umane disponibile la mai multe facultăți în vederea servirii unor specializări; sau chiar, dacă este nevoie, reșezarea departamentelor actuale. Pentru a lua decizii în astfel de chestiuni, ca rector, voi iniția și coordona o serie de dezbateri profesionale cu toate departamentele universității.

Dar, desigur, pe lângă aceste demersuri comune fiecare departament va trebui să implementeze planurile proprii de „eficientizare”: în termenii funcției lor educaționale, de exemplu, să reconstituie planurile de învățământ prin evitarea suprapunerilor și/sau prin alcătuirea unor trunchiuri comune de cursuri; iar pe planul cercetării va trebui să își propună să atragă fonduri extrabugetare. Numai astfel, prin coordonarea strategiile departamentale și cele universitare, vom putea evita să ajungem în situații în care, precum prevede noua lege a educației, Senatul universitar, la propunerea rectorului, ar fi nevoit să dispună reorganizarea sau desființarea departamentelor “neperformante”; sau în care “din motivul că UBB-ul nu va asigura eficiența managerială și eficiența utilizării resurselor, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului ar putea revoca rectorul din funcție”, sau, și mai grav, “ar putea reduce sau elimina temporar sau definitiv accesul la finanțările din surse publice, sau ar putea propune chiar Guvernului inițierea unui proiect de lege de reorganizare sau desființare a instituției”.

Multiversitari proactivi, dincolo de considerentele financiare

Din păcate trăim în vremuri în care contextul crizei financiare și al predominanței politicilor neoliberale de gestionare a crizei transformă dialogul despre universitate într-o dezbatere în care costurile și eficiența financiară a învățământului superior, sau utilitarismul și pragmatismul economic devin miza schimbului de idei. În aceste condiții, mulți universitari își doresc pe bună dreptate un program managerial de rector, care reduce problema dezvoltării instituționale la calcule economice, de parcă prin asta ar soluționa criza curentă a universității (și a societății a cărei produs este și pe care o reproduce la rândul ei).

Tind să cred însă că, în măsura în care comunitatea academică a Universității Babeș-Bolyai a optat pentru alegerea rectorului pe baza votului universal (și nu pentru numirea acestuia de către un “grup de experți”), și-a exprimat dorința, în mod implicit, de a nu renunța, nici în aceste vremuri vrăjite de promisiunea managerialismului, la dreptul de a crea și viziuni pe care unii le consideră utopice. Rezonând cu această opțiune, în capitolul următor voi vorbi despre universitate ca bun public, adică instituție care – fără să piardă din autonomia și libertatea sa academică –, se percepe în termenii unui ethos al servirii societății ca întreg (în sensul contribuției sale la justiția, bunăstarea și pacea socială, dar și la îmbunătățirea calității vieții tuturor). În ceea ce privește aplicarea dezideratului gândirii critice pe subiectul discutat în acest prim capitol: lansez aici apelul colegial ca fiecare dintre noi în felurile noastre proprii, dar în termenii dialogului de politică academică, să conteste principiul primatului eficienței economice în educație și cercetare, și să participe la o largă dezbatere despre cum anume se definește și cum se poate măsura în acest domeniu eficiența financiară. În numărul de studenți recrutați? În articole ISI? În numărul de absolvenți care își găsesc locuri de muncă? Sau în inovații care salvează vieți omenești? Sau în programe care elimină rasismul și sărăcia? Desigur, să nu încetăm să ne dăm silința să fim “eficienți economic”: să avem cât mai mulți studenți, să ne mândrim cu cât mai mulți absolvenți plasați pe piața muncii, să producem scrieri recunoscute pe plan internațional, dar să nu uităm, în orice domeniu am lucra, cum trebuie să transpunem creșterea (economică) în bunăstare (socială).

II. MISIUNEA SOCIALĂ A UNIVERSITĂȚII: UNIVERSITATEA CA BUN PUBLIC

Asumarea de către universitate, în mod explicit, a unei funcții societale sau a rolului de bun public, în contextul nostru social-politic înseamnă încheierea unui **nou contract cu societatea**, în care ambele părți trebuie să (re)înceie ce pot oferi una alteia în mod reciproc, și ce așteptări pot să aibă una față de cealaltă.

Ce este universitatea ca bun public?

Universitatea ca bun public înseamnă **asigurarea accesului** la o instituție de învățământ superior a tuturor fără deosebire de statut social, etnicitate, religie, orientare sexuală. Costurile mari ale școlarizării, mai ales în țările foarte avansate în (semi)privatizarea universităților de stat, sunt un obstacol care transformă educația publică din drept în privilegiu. Modul în care funcționează accesibilitatea la învățământul pre-universitar de calitate de asemenea pune piedici în calea unei cariere universitare mai ales în fața categoriilor sociale cele mai dezavantajate. Prejudecățile legate de apartenența etnică, de gen sau sexuală acționează și ele, atât în sine, cât și prin efectele materiale pe care le produc, împotriva egalității efective a șanselor și în acest domeniu. Universitatea ca bun public implică o **responsabilitate față de banii publici** din care ea se susține financiar, dar ar însemna și că **universitarii contestă un regim statal care susține privatizarea sferei publice, și încalcă drepturile lor social-economice.**

Dar universitatea ca bun public nu se rezumă doar la cele de mai sus. Să nu uităm că această accepțiune a ei implică și **o anumită practică de a produce cunoaștere și de a o transfera către societate**, precum și un anumit mod de a gândi despre societate, despre sine, și despre relația dintre cele două. O universitate ca bun public **nu are un caracter elitist**, sau cel puțin ea nu este elitistă față de societate, în timp ce, desigur, poate să aparțină unei elite academice. În acest sens, ea nu urmărește o agendă academică de “culturalizare” sau “civilizare” a societății; ci, mai degrabă, funcționează ca **factor al democratizării** acesteia, ca **spațiu al dezbaterilor sociale și spiritului civic critic**, sau ca **model de cetățenie participativă.**

O universitate ca bun public practică și promovează **cunoașterea care răspunde la problemele sociale curente ale tuturor** (și nu doar ale elitelor sau claselor privilegiate), respectiv asigură vizibilitate și recunoaștere **cunoașterii care valorifică produsele sale ca bun public**. Desigur, atunci când vă propun să ne gândim la această misiune socială ca la un obiectiv orizontal care transcende granițele dintre diverse departamente și științe, nici de departe nu impun direcții de cercetare echipelor de experți din diferite domenii, și desigur nu decid asupra echilibrului dintre cercetarea fundamentală și cercetarea aplicativă și/ sau cercetarea participativă/ acțiune (*action research*), pe care fiecare și-l stabilește singur. Dar pot să afirm că voi căuta instrumente prin care universitatea poate să capaciteze acele programe care, dincolo de producția cunoștințelor, urmăresc și idealurile amintite. De exemplu, pe lângă publicațiile în reviste de specialitate care contează în clasificările academice, în evaluarea cadrelor didactice și cercetătorilor s-ar putea introduce și acest criteriu al „serviciului în folosul comunității” sau *outreach*, care nu neapărat este „eficient” în termeni financiari, dar cu siguranță este util în termeni sociali. Științele naturii, științele sociale, studiile umaniste – prezente și la Universitatea Babeș-Bolyai – toate au potențial enorm în acest sens.

O universitate ca bun public este **înserată în viața cotidiană a orașului** în care funcționează. Nu este “oraș în oraș”, și nu se limitează doar la oferirea unor servicii academice celor înrolați, sau la producția științifică din laboratoare. Datorită investițiilor din ultimele două decenii în infrastructură imobiliară, Universitatea Babeș-Bolyai deține azi spații generoase (clădiri, parcuri, alte terenuri), care pot fi utilizate pentru **promovarea artei contemporane, și în mod special performanțelor culturale alternative**. Acest potențial al ei nu neapărat, sau nu întotdeauna trebuie să însemne sursă de profit, sau de venit extra-bugetar. Proprietățile universității sunt până la urmă **proprietăți publice** (căci ea nu este o instituție privată), și noua conducere va trebui să găsească un echilibru între modurile în care acestea pot fi folosite, lucru prin care cu siguranță ar transmite un alt mesaj către oraș despre rolul ei public decât cel pe care l-a transmis, de exemplu, în nefericitul conflict cu Filarmonica clujeană. Apartenența universității la contextul său mai larg înseamnă și implicarea experților săi în administrația publică, dar și conectarea studenților la unitățile economice, culturale, sociale locale și nu numai.

Pe scurt, ceea ce vă propun în termenii misiunii sociale a universității este asumarea – în cadrele autonomiei universitare și libertății academice – unui **ethos al gândirii și acțiunii critice**

puse în slujba pluralismului, egalității și dreptății sociale, dar și al îmbunătățirii calității vieții ca principii care să ne orienteze în gestionarea universității ca bun public, și în formarea noilor generații de specialiști capabili să administreze la rândul lor în mod adecvat (și) celelalte bunuri publice ale societății. În cele ce urmează voi dezvolta foarte pe scurt ideile centrale ale acestei *ars poetica* socio-academice.

Gândire critică și promovarea drepturilor omului

Sunt convinsă că, mai ales după criza indusă de modelul managerial al corporațiilor financiare și al economiei de piață neolibérale, nu ne mai putem permite să reducem miza formării noilor generații de tineri la producția forței de muncă disciplinate și a consumatorului dependent de credite bancare. Este nevoie acută ca universitățile să-și reia rolul de critic al regimurilor de putere nedrepte (clasism, sexism, naționalism, rasism) și să educe în spiritul gândirii libere, misiune asumată poate în mod tradițional de studiile umaniste, dar, știm bine, și economia politică, sociologia, antropologia, științele politice aduc contribuții importante în acest sens. Prin promovarea gândirii critice față de sistemele puterii și nedreptățile sociale, precum și a practicii efective de asigurare a drepturilor omului, universitatea poate demonstra ce înseamnă să fii o instituție publică, și ce înseamnă să te dedici unui bun public definit în urma unei participări sociale cât mai largi.

Îmbunătățirea calității vieții

Ca instituție în care se investesc bani publici, universitatea își poate asuma să slujească schimbarea socială și îmbunătățirea calității vieții în favoarea tuturor, inclusiv a categoriilor dezavantajate, și să contribuie la revalidarea echității și egalității de șanse în materie de acces la resursele vieții. Din punctul de vedere al științelor naturii, asumarea unui astfel de rol se întâmplă deja și la Universitatea Babeș-Bolyai prin cercetările dedicate cunoașterii și protecției mediului, analizei și asigurării calității produselor, inclusiv alimentelor, sau elaborării unor tehnici noi de diagnosticare și monitorizare a cancerului, sau, într-un alt context, dezvoltării durabile. Experți ai universității noastre în administrație publică, urbanism, protecție socială, guvernanta și proiecte

europene, dezvoltare comunitară, sănătate publică, politici multiculturale sunt implicați în cercetări valorificabile și din punctul de vedere al impactului lor social.

Politică academică explicită, dar nu politică de partid

Desigur, dintotdeauna, universitarii s-au identificat cu ideea autonomiei intelectuale și libertății academice, dar sensurile în care acestea s-au practicat au depins și de lumea din afara universităților, ei fiind doar unul dintre actorii participanți la negocierea asupra lor. Chiar dacă au conștientizat sau recunoscut acest lucru sau nu, universitățile au făcut întotdeauna politică în sensul larg al cuvântului, și au fost ghidate de politici marcate de convingeri valorice, vizibile mai ales în momentele de schimbare ale regimurilor politice, cu ocazia cărora noile viziuni au demascat complicitatea vechilor practici cu *status quo*-ul precedent și au încercat să ascundă propriile înglobări în noile aranjamente politice și economice.

Nu există cunoaștere fără politica cunoașterii, nu există guvernare academică sau administrativă fără politici în care se investesc anumite interese (ideologice și financiare), nu există oameni de știință dar nici conducere neutră din punct de vedere axiologic, chiar dacă există personalități și paradigme științifice care au puterea discursivă prin care îi conving pe cei din jur că dețin soluțiile cele mai adecvate și obiective. Totuși, consider că este vital ca, mai ales persoanele aflate în poziții de conducere universitară, să nu ocupe funcții în partide politice, dar nici în firme private care au de a face cu investițiile legate de universitate. Desigur, toată lumea are convingeri ideologice, și poate avea simpatii sau antipatii față de partide politice, dar “comunitatea academică” nu-și poate permite să devină instrument în luptele dintre ele, precum nu trebuie să accepte ca, sub masca “autonomiei universitare”, conducătorii ei să abuzeze de puterea lor, să împartă premii pentru “merituoși” și pedepse pentru cei care exprimă păreri contrare față de ei.

În consecință, ca rector al UBB, voi susține în mod deosebit acele inițiative ale comunității academice, cadrelor didactice și studenților, care demonstrează că instituția noastră ca bun public, în completarea ofertelor sale de studii, contribuie la transformarea Clujului nu numai într-un oraș al elitei universitare, ci și într-o localitate multiculturală al deschiderii și incluziunii sociale, care asigură calitatea vieții tuturor oamenilor și a mediului lor natural și social.

III. MANAGEMENTUL SCHIMBĂRII PENTRU O GUVERNANȚĂ DEMOCRATICĂ

Aspecte organizatorice

(a) Când vorbesc despre managementul schimbării în termenii aspectelor organizatorice, mă refer pe de o parte la obligația noului rector de a elabora viziuni, strategii și practici care fac trecerea la **gestionarea universității în spiritul noii legi a educației**.

Mă gândesc înainte de toate la redefinirea relației dintre rector și structurile de conducere la nivelul universității, adică Senatul și Consiliul de Administrație, care va fi cu siguranță și un model al gestionării relației dintre decani, consiliile facultății și consiliile departamentelor, dar și la instaurarea unui stil de conducere care nu face confuzii între structuri de conducere și funcții de conducere. Menționez aici nevoia de a participa, la început de mandat și în măsura atribuțiilor legale ale rectorului, la re-elaborarea și adoptarea Cartei Universității Babeș-Bolyai, care, defapt, este atribuția Senatului Universității exercitată în urma dezbaterii cu comunitatea universitară. Deoarece conform noii legi a educației rectorul poate fi revocat din funcție de către Ministerul Educației în cazul în care acesta nu acționează conform principiului răspunderii publice (de exemplu, nu aplică reglementările în vigoare referitoare la asigurarea și evaluarea calității, nu respectă politicile de echitate și etică universitară), voi dori să particip la elaborarea Codului de etică și deontologie profesională, a Codului de asigurare a calității și a Codului universitar al drepturilor și obligațiilor studentului.

(b) Pe de altă parte, tot în acești termeni ai managementului schimbării vă propun să elaborăm împreună cu reprezentanții aleși de către Dumneavoastră în Senatul universitar, **contractul de management dintre rector și senat** care are menirea să reglementeze relațiile dintre cele două foruri de conducere.

Dacă vă mai amintiți de vechea Cartă UBB, precum și de practicile efective ale exercitării puterii la universitatea noastră în relația dintre rector și senat, probabil observați că de

multe ori s-au creat confuzii între atribuțiile celor două. Consiliile și comisiile Senatului trebuiau să opereze pe baza Programului Strategic și a programelor operaționale ale Rectoratului, dar în același timp ele trebuiau să elaboreze propuneri de reglementări și de hotărâri supuse dezbaterii Rectoratului (dar și Consiliului de Administrație și Senatului), iar senatul de foarte multe ori a funcționat ca o mașinărie de exprimarea votului în favoarea propunerilor venite dinspre rector, și/sau comisiile și consiliile influențate de cel din urmă. Noua lege a educației este mai clară în definirea atribuțiilor celor două, totuși oferă un spațiu de negociere în materie de elaborarea și luarea deciziilor, ce va fi reglementat, așa cum se cuvine, prin contractul de management încheiat între rector și senat, și va putea fi controlat printr-un parteneriat între rector și președintele senatului.

Propunerea mea este ca să acceptați un rector hotărât și consecvent care, împreună cu echipa sa executivă, va veni cu propuneri către Senatul universitar și va implementa deciziile luate împreună cu acesta în aspectele care privesc răspunderea publică a instituției, așa cum aceasta este definită în Art. 124 al Legii educației 1/2011 (de exemplu, în legătură cu reglementările în vigoare referitoare la asigurarea și evaluarea calității, cu politicile de echitate și etică universitară, cu asigurarea eficienței utilizării resurselor, cu asigurarea transparenței tuturor activităților, cu respectarea libertății academice a personalului didactic și de cercetare, precum și a drepturilor și libertăților studenților). Un rector care, în celelalte aspecte ale vieții universitare, dorește să adopte într-un mod mai flexibil modelul european al metodei deschise de coordonare, inițiind și susținând o guvernare care asigură o comunicare și colaborare atât orizontală, cât și verticală între toți actorii universității (cadre didactice, studenți, personal administrativ). Sau, altfel spus, care are curajul să promoveze o guvernare democratică, ce asigură participare largă la luarea deciziilor și elimină autoritarismul, dar care necesită mult mai multă muncă, implicare și responsabilitate din partea tuturor membrilor comunității universitare. Adică o guvernare care implică informare reciprocă, consultare permanentă, capacitatea de corectare în mers a deciziilor, respect reciproc și relații de parteneriat, sancționarea deciziilor nedemocratice, tragerea la răspundere a tuturor factorilor decizionali, și nu în ultimul rând o conducere care este sigură pe sine fără să abuzeze de puterea ei, sau fără să fie autoritară și autosuficientă – adică un mod de exercitare a puterii în care toți vor și au șansa să trăiască cu drepturile lor civice (care sunt, desigur, valabile și în mediul academic).

Conform legii educației, în calitatea mea de rector voi reprezenta legal universitatea în relațiile cu terții, și voi propune spre aprobare senatului universitar structura și reglementările de funcționare ale universității, precum și proiectul de buget și raportul privind execuția bugetară. De asemenea, voi elabora și prezenta anual raportul privind starea universității pe baza rapoartelor primite de la decani, de la președintele senatului, de la directorul general administrativ și de la reprezentantul studenților în Consiliul de Administrație care, la rândul său, va trebui să-și exercite rolul de reprezentant pe baza colaborării sale democratice cu toți senatorii studenți. Deși, conform legii, atribuțiile de control și monitorizare ale activităților conducerii executive și Consiliului de Administrație revin comisiilor Senatului universitar, în calitatea mea de rector ales prin votul direct al membrilor comunității academice, voi propune Senatului să elaborăm împreună modalități prin care să asigurăm consultarea periodică a acestora și informarea lor permanentă, precum și monitorizarea modului în care facultățile și departamentele își exercită obligațiile ce țin de răspunderea publică a instituției.

*(c) Și în fine, dar nu în ultimul rând, tot de managementul schimbării organizaționale ține și nevoia de a regândi procesul de **elaborare a politicilor UBB**.*

Noua lege prevede ca propunerile privind strategiile universității pe termen lung și mediu și politicile pe domenii de interes ale universității să fie elaborate de către Consiliul de Administrație compus din rector, prorectori, decani, directorul general administrativ și un reprezentant al studenților. În ceea ce privește desemnarea decanilor, aceasta se va întâmpla, desigur, conform procedurilor legale, în urma concursului organizat pentru candidații validați de consiliile facultăților. În contextul elaborării politicilor universității ei vor fi cei care transmit Consiliului de Administrație informații despre nevoile și opțiunile membrilor de facultăți în materie de strategii de dezvoltare instituțională pe termen mediu și lung, vor participa la negocierile asupra acestora, și vor fi responsabili pentru implementarea lor. Pe de altă parte, în calitatea mea de rector voi opta pentru prorectori care au expertiză cu privire la politicile pe domenii de interes ale universității, mai ales acele planuri care sunt luate în considerare în ierarhizările internaționale de universități, cum ar fi: predarea/învățarea/educația informală; cercetarea/publicațiile/conferințele; cooperări cu alte instituții educaționale și de cercetare;

cooperarea cu comunitatea economică, socială și politică; centrele/facilitățile culturale, sportive și recreative; politici financiare; politici de dezvoltare și capacitate organizațională. Elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor UBB se va face atât în raport cu direcțiile de resort curente pe plan național și internațional, cât și în funcție de resursele materiale disponibile și de impactul lor asupra funcționării instituției ca întreg. Putem să găsim o formulă pentru a implica în acest proces, cu un rol consultativ, reprezentanți ai unor organizații ne-guvernamentale, instituții publice, sau alumni din țară și din străinătate.

Aspecte principiale

Schimbarea organizatorică indusă de noua lege a educației (în urma referendumului de anul trecut) face că la Universitatea Babeș-Bolyai rectorul va fi ales prin votul universal, direct și secret al tuturor cadrelor didactice și de cercetare titulare din cadrul universității și al reprezentanților studenților din senatul universitar și din consiliile facultăților.

(a) Acest sistem obligă rectorul și mai mult să fie un actor executiv care acționează spre binele universității și comunității academice ca întreg.

Întrebarea majoră pe care trebuie să și-o pună, este: cum poate el/ea asigura conducerea executivă și operativă a universității (precum prevede legea), sau, în termenii de mai sus, cum poate asigura un spirit unificator într-un spațiu academic caracterizat de fragmentarea intereselor, de multitudinea paradigmelor de cercetare și de o guvernare descentralizată (care respectă autonomia departamentelor).

Căutând răspuns la această întrebare, am ajuns la concluzia că (re)crearea unui echilibru între părți și interese multiple este posibilă doar dacă în calitatea mea de rector voi lansa un proces de negocieri la nivelul întregii universități în legătură cu completarea principiului competiției între facultăți, cu principiul solidarității și coeziunii sociale. În anii care au trecut, dincolo de efectele sale pozitive, principiul competitivității s-a transformat într-o luptă acerbă și inegală între facultăți și corpurile didactice ale acestora, rezultând într-o fragmentare a instituției, o ierarhizare a facultăților în funcție de “cine aduce mai mulți bani”, și ajungând până la urmă

instrument al menținerii unui *status quo* al puterii care favorizează unele facultăți și defavorizează altele printr-o serie de decizii.

Consider că nu lupta între facultăți este garantul calității actului de predare și/sau cercetare, iar miza performanței universitare și rolului social al universității nu este câștigarea competiției asupra numărului de studenți consumatori ai iluziilor unei piețe virtuale a muncii. De aceea, prin demersurile mele voi elabora inițiative care decommercializează principiul competitivității, și cel puțin îl completează pe cel din urmă cu principiul coeziunii sociale și solidarității între actorii întregii universități, apropiind astfel UBB-ul de tradiția europeană a agendei sociale și transformând-o într-o instituție a tuturor fără monopolizarea ei de către o forță sau alta.

(b) În calitatea mea de rector voi propune Senatului Universității elaborarea și susținerea unui nou contract social la Universitatea Babeș-Bolyai.

Prin generarea acestui nou contract social fundamentat pe principiul solidarității și reciprocității îmi propun să contribui la restabilirea unui climat al încrederii și colaborării la nivelul întregii instituții și al unor relații inter-personale și instituționale de calitate, demne de mediul academic. Acesta respectă întru totul autonomia profesională a departamentelor în ceea ce privește definirea și gestionarea procesului de învățare și cercetare, în strânsă legătură cu criteriile de performanță și de calitate ale domeniilor lor, precum și cu expertiza și interesul profesional al cadrelor didactice.

Noul contract social se va baza pe consultarea vastă a comunității academice și pe o negociere care transcede granițele facultăților așa cum sunt ele structurate în momentul de față la UBB, și trebuie să ajungă la un consens în ceea ce privește:

- elaborarea unui sistem de evaluare (și promovare) al performanței profesionale și aplicarea sa univocă în cazul fiecărui cadru didactic în funcție de criteriile de calitate ale domeniilor în care activează (științe socio-umane, științele naturii, studii umaniste);
- stabilirea unei grile de salarizare care să elimine inegalitățile enorme ce caracterizează în momentul de față structura de venituri atât în cadrul unor departamente chiar și între

persoane aflate în poziții didactice similare, cât și, mai ales, între departamente/cadre didactice poziționate diferit în funcție de modul în care utilitatea specializării lor este percepută de societate în momentul de față, dar desigur fără aducerea unor prejudicii meritelor deosebite ale unora sau altora;

- stabilizarea și îmbunătățirea structurii multiculturale a universității, și promovarea interculturalității;
- susținerea sistemului de credite transferabile în cadrul UBB (dar și în relațiile acestuia cu alte universități din țară și din străinătate);
- promovarea colaborării între departamente și facultăți care facilitează derularea unor programe inter- și trans-disciplinare, și/ sau este necesară îmbunătățirii ofertei de cursuri aferente unei specializări;
- identificarea unor mecanisme financiare care să motiveze și să susțină dezideratele de mai sus (sistemul de credite transferabile, programele transdisciplinare și în general colaborarea inter-departamentală în servirea specializărilor) care în momentul de față sunt imposibile de derulat atât datorită fragmentării enorme a universității, cât și sistemului financiar actual de distribuire a fondurilor pe facultăți;
- respectarea autonomiei organizațiilor studentești, susținerea/ promovarea acestora pe baza unor principii stabilite în comun acord cu ele, crearea unui climat instituțional în care (și) studenții își pot practica drepturile civice fără teama de a fi sancționați, sau, din contra, fără dorința de a beneficia de privilegii din partea conducerii instituției;
- nevoia reevaluării consecințelor (pozitive și negative, avantajoase și dezavantajoase) a structurării UBB în mai mult de 20 de facultăți situate într-o ipostază de competiție internă, și, pe baza rezultatelor analizei (eventual efectuate și prin implicarea unor experți din afara universității), identificarea unor schimbări organizaționale necesare care să îmbunătățească calitatea și eficacitatea actului predării și cercetării în instituția noastră ca întreg;
- completarea principiului autonomiei departamentelor cu mecanisme care facilitează punerea în practică a principiului solidarității inter-departamentale, astfel încât, pe baza

unui consens construit pe dezbateri transparente, să se elaboreze și implementeze o politică de redistribuire justă a resurselor financiare (această politică/ set de politici ar urmări să reducă inegalitățile între facultăți produse sub impactul *marketizării*/ comercializării universității și – respectând criteriile calității profesionale din domeniile respective – ar reda demnitatea acelor programe/ specializări care nu neapărat produc marfa cea mai vandabilă pe piața muncii actuale, dar dezvoltă competențe necesare într-o societate democratică (și defapt în orice instituție publică și privată), cum ar fi spiritul analitic/ critic și sensibilitatea socială, sau consensualitatea și dorința/ abilitatea de participare civică;

- sistemul de distribuire a bugetului public, precum și cel de redistribuire al fondurilor proprii (create din taxele de școlarizare, contribuțiile procentuale ale proiectelor derulate prin UBB, donații, chirii etc), cu scopul ca acesta să devină unul transparent și să servească, pe lângă motivarea financiară a actului de predare/ cercetare de înaltă calitate și celelalte principii anunțate ale instituției;
- susținerea financiară mai eficientă a revistelor de specialitate *Studia Universitatis Babes-Bolyai* (atât în ceea ce privește producția, cât și diseminarea ei în țară și în străinătate);
- reorganizarea școlilor doctorale, în contextul în care se promovează inter- și trans-disciplinaritatea, precum și asigurarea unui program tutorial susținut de o comisie de îndrumare format din specialiștii temelor lucrărilor de doctorat;
- internaționalizarea programului de studii post-doctorale;
- extinderea programelor de educație permanentă, educația adulților și *life-long learning*, atât în termenii beneficiarilor, cât și ai furnizorilor acestora.

POSTFAȚĂ:

ARGUMENTE PERSONAL-PROFESIONALE PENTRU CANDIDATURĂ

Scurtă biografie profesională

De-a lungul carierei mele universitare mi-am propus să inițiez și susțin programe de învățământ – cum au fost masteratul de antropologie culturală cu începere din 1996, precum și masteratul de studii de gen cu începere din 2003 – prin care (dincolo de deschiderea apetitului către domenii inedite în spațiul nostru academic) am creat ocazii pentru punerea în practică a principiilor mele privind etica și politica actului universitar, cum ar fi: colaborarea interculturală; abordarea critică a realităților sociale prin prisma categoriilor subordonate și defavorizate; producția unei cunoașteri responsabile social și conștiente de caracterul său situativ; susținerea – prin cercetare activistă și participativă – a unor inițiative de schimbare socială puse în slujba drepturilor universale ale omului și activismului împotriva naționalismului, rasismului, sexismului și excluziunii sociale.

Respectivele programe s-au derulat la Facultatea de Studii Europene până la sfârșitul anului academic 2006/2007, când au fost desființate pe motiv că nu ar fi fost sustenabile din punct de vedere financiar. Timp de doi ani, până în decembrie 2007, am fost membră a Senatului UBB, perioadă în care am avut două luări de cuvânt ce au fost interpretate drept atacuri la adresa conducerii de atunci și au fost urmate de mai multe schimbări care au afectat negativ poziția mea academică atât profesional, cât și financiar. În rest, nu am deținut poziții de conducere, lucru care, desigur, a facilitat concentrarea energiilor mele asupra cercetării și activismului civic.

Sunt autoarea a șase volume personale (printre ele cel mai vechi, *Antropologia politicii identitare naționaliste*, din 1996 și cel mai nou, *Social exclusion at the crossroads of gender, ethnicity and class/Excluderea socială la intersecția dintre gen, etnicitate și clasă* din 2006). În 2011 am co-editat volumul *Strategii identitare și educație școlară* (rezultat din cercetarea internațională EDUMIGROM cu finanțare europeană Program Cadru7), și am editat și scris volumul *Accesul femeilor și bărbaților de etnie romă la muncă decentă. Viață cotidiană, politici*

și proiecte (rezultat dintr-un proiect sprijinit prin Fondul Social European). Pe lângă acestea, ca editor sau co-editor am participat la producția a altor 10 cărți din domeniul antropologiei socio-culturale și studiilor de gen, am avut ocazia să contribuim cu capitole la volume publicate la editurile *Praeger, Ashgate, Michigan State University Press, Utrecht University Press* și *Gondolat*, și să am apariții (pe lângă reviste din țară), în jurnale cum ar fi *Replika, Nouvelles Questions Feministes, Anthropological Yearbook of European Cultures, The Anthropology of East Europe Review* și *Etudes Tsiganes*. Dintre inițiativele mele de producție de publicații amintesc aici cu mândrie *Nevi Sara Kali. Revista Femeilor Rome. Roma Women's Journal. Romane Žuvleanqe Žurnalo* (<http://www.femrom.ro/nevikali.html>).

După 1990 am beneficiat de suportul mai multor burse de cercetare, cum ar fi: *Research fellowship* la Institute for Research on Women, Rutgers. The State University of New Jersey, New Brunswick, SUA; *International Policy Fellowship*, Open Society Institute, Budapesta; *Andrew W. Mellon Fellowship* la Institut für die Wissenschaften vom Menschen, Viena; *Post-doctoral Fulbright fellowship* la University of California Los Angeles, SUA; *HESP*, și *Research Support Scheme grants* ale Central European University, Budapesta; *Sasakawa, Bolyai, and DAAD fellowships*. Între 2008-2011 am fost coordonator pe România al cercetării europene comparative EDUMIGROM, finanțat prin programul FP7. Recent am câștigat un grant în cadrul competiției IDEI cu proiectul *Spațializarea și rasializarea excluziunii sociale. Formarea socială și culturală a „ghetoului țigănesc” în România în context european*, și am participat, ca partener din România, în coordonarea Centre for Policy Research/ Central European University, la elaborarea unui proiect de cercetare în tema *Pathways to Roma Participation in Europe* deus spre finanțare la programul FP7. *Collaborative small or medium-scale focused research project*.

Reducerea atribuțiilor mele universitare de către conducerea acesteia cu începere din 2007 mi-a oferit șansa să mă implic în mai multe inițiative extra-universitare, printre ele, mai recent, în activitățile Grupului de Lucru al Organizațiilor Civice (www.gloc.ro) care militează/acționează împotriva segregării rezidențiale a romilor și pentru introducerea principiului incluziunii sociale în politicile de dezvoltare (urbană).

Măsuri afirmative pentru egalizarea șanselor

Fără a supralicita importanța proiectelor de mai sus, sau fără a presupune că experiența mea organizațională dobândită prin ele ar putea intra în competiție cu abilitățile de conducere ale celor care în trecut au gestionat catedre, facultăți, sau întregi instituții, în continuare cred și susțin: aceste tipuri de programe au fost și ar putea să fie printre cele care au potențialul să contribuie la trans-disciplinarizarea predării și cercetării; și – într-o lume actuală marcată de criză economică, politică și simbolică, precum și de fenomene cum ar fi inegalitățile de toate felurile, dar și naționalisme și rasisme adaptate secolului al XXI-lea – ar putea juca un rol atât în analiza acestora, cât și în formarea unor generații capabile să acționeze efectiv împotriva lor și în favoarea dezvoltării unei Europe sociale puternice. Nu este de mirare că formarea și cariera mea profesională este și ea sursa apropierei mele de spiritul universității americane și europene de la mijlocul anilor 1960, când radicalismul vremurilor a condus la contestarea instituțiilor (educaționale) totale și a deschis câmpul academic unor inițiative precum *women's, gender and feminist studies, ethnic studies, cultural studies, sexuality studies*, care, fiecare în felul său, a practicat gândirea critică față de regimurile dominante din punctul de vedere al grupurilor marginale și astfel a energizat demersurile științifice tradiționale obosite, prăfuite, sau și mai grav, servile față de ordinea socială inegală.

Tot din aceste evoluții profesionale și opțiuni personale decurg și convingerile mele pe baza cărora, dacă voi ajunge rectorul Universității Babeș-Bolyai, voi lua în serios dedicația acestei instituții față de principiul egalității de șanse și nediscriminării, și deschiderea sa față de recunoașterea nevoii de măsuri afirmative în vederea egalizării șanselor categoriilor dezavantajate (și în termenii accesului și promovării lor în cariere academice, sau ai reprezentării lor în programe). Nu mă gândesc aici numai la problematica legată de politica recunoașterii culturale promovată de Universitatea Babeș-Bolyai sub egida multiculturalismului – rezultatele demersurilor din acest domeniu s-au concretizat și oarecum stabilizat (cel puțin “politic”) în urma transformării liniilor de studii în departamente autonome, urmând să fie gestionate de cadrele didactice aferente acestora. Totuși, sub presiunea “eficientizării financiare”, pentru a-și menține caracterul multicultural și structurile instituționale consacrate, universitatea va trebui să găsească modalități pentru sprijinirea acelor secții care atrag prea puțini studenți și pornesc cu dezavantaje în “lupta pentru eficacitate”. Pe de altă parte, cu multă convingere voi sprijini

inițiativele care vor dori să completeze multiculturalitatea structurală cu schimburile și cooperările interculturale, și cu siguranță voi propune modalități și programe care să susțină prezența romilor la Universitatea Babeș-Bolyai.

Când mă refer la promovarea principiului egalității de șanse, mă refer aici și la dezideratul promovării femeilor în pozițiile înalte ale ierarhiilor academice și în funcții de conducere (de exemplu în spiritul *Green Paper on Corporate Governance* din 2011 al Comisiei Europene în care aceasta recomandă corporațiilor respectarea principiului parității de gen). Acest deziderat, dincolo de sistemul de cote simpatizat de unii și blamat de alții, ar putea să se realizeze prin schimbarea stilurilor de conducere, dar și prin măsuri care facilitează împăcarea vieții familiale cu cea profesională (de exemplu crearea unor centre de îngrijire a copiilor, creșe, grădinițe dedicate copiilor de universitari, asigurarea, cel puțin pe perioade limitate, a accesului angajaților UBB la locuințe subvenționate etc). Tot la acest capitol, în calitatea mea de rector, voi supune atenției Dumneavoastră și promovarea tinerilor în poziții academice și crearea unui climat de respect reciproc în relația acestora cu generațiile mai vârstă, precum și cu profesorii emeriți aflați la vârsta de pensionare (și în spiritul *European Year of Active Aging*).

Îmi închei propunerea de program de rector al Universității Babeș-Bolyai cu promisiunea de a susține asigurarea drepturilor civice, politice și socio-economice ale tuturor angajaților și studenților instituției, și de a contribui la crearea unui climat al libertății de exprimare în care, independent de poziția pe care o are, toată lumea să aibă curajul și instrumentele de a combate intimidarea, denigrarea, sau amenințarea directă sau indirectă în relațiile inter-personale. Avem mare nevoie de astfel de inițiative. Pentru că – în sistemul “eficientizării economice” – noua construcție autonomistă a UBB (nu doar pe linia limbilor de predare, ci și pe cea departamentală) este una firavă, chiar vulnerabilă, și comportă riscul unor tensiuni. În aceste condiții, în mod paradoxal, există primejdia ca mult râvnita autonomie să nu mai poate să fie izvorul unei dezvoltări pluraliste libere, ci va alimenta eșecuri și conflicte nedorite de nimeni. **Solidaritatea (trans-etnică, trans-departamentală) susținută prin programul meu va fi una dintre sursele care vor ține Universitatea Babeș-Bolyai împreună ca o multiversitate de calitate ce aparține de elita academică internațională, dar în relația sa cu societatea funcționează ca un bun public, iar în interior se reînnoiește permanent printr-o guvernare democratică.**